

Handläggare: Henrik Gidlund
Region Ytterstad
Drift- och underhållsbyrån
Tel: 508 261 68
henrik.gidlund@gfk.stockholm.se

2001-05-17

Till
Gatu- och fastighetsnämnden

**Ljus i den offentliga miljön: en studie om trygghet, säkerhet,
vandalism och underhåll.**

FÖRSLAG TILL BESLUT

Gatu- och fastighetsnämnden beslutar att ge Gatu- och fastighetskontoret i uppdrag att genomföra projektet som beskrivs i detta utlåtande.

Olle Zetterberg

Solveig Svedgård

Bo Gyllsdorff

SAMMANFATTNING

Vandalisering kostar samhället stora summor och stör människans trygghet i den offentliga miljön. Av kontorets budget på 135 miljoner för offentlig belysning används årligen ungefär 2,5 miljoner för reparation av vandaliserade anläggningsdelar (klotter oräknat).

Projektet syftar till att undersöka möjligheterna att klarlägga och förhindra orsakerna till vandalisering av stadens offentliga belysning. Resultatet kan användas till bättre anläggningsutformning, sänkta driftkostnader och ökad trygghet i den offentliga miljön.

Projektet kan starta direkt efter nämndens beslut och resultatet från första fasen kan redovisas i nämnd 6 månader därefter.

Kostnaden för första utredningsfasen beräknas bli 250 000 kr och finansieras av driftbudgeten för offentlig belysning.

UTLÅTANDE

Bakgrund

Vandalisering kostar samhället stora summor och stör människans trygghet i den offentliga miljön. Ljus ger människan trygghet och säkerhet. Detta är ett tämligen accepterat påstående. Liksom att frånvaron av ljus ger en känsla av otrygghet. Samhället har därför investerat i belysningsanläggningar i olika offentliga miljöer. Stockholms stads satsning på belysning ur ett kvinnofrids-perspektiv är ett exempel, där investeringar för 'starkare ljus' runt om i staden anses leda till en tryggare miljö.

Icke planerade driftstörningar innebär ökade kostnader. Belysningsanläggningar skall vara driftsäkra och kunna underhållas regelbundet. Detta ingår i planeringen och utformningen av anläggningarna. Funktionen avbryts emellertid ofta av icke planerade driftstörningar, där den stora posten är skadegörelse - avsiktlig eller oavsiktlig. Detta innebär extra kostnader. Av kontorets budget på 135 miljoner för offentlig belysning används ungefär 2,5 miljoner för reparation av vandaliserade anläggningsdelar (klotter oräknat).

För närvarande finns ingen samlad bild av vad som orsakar och utlöser vandalism. Frågorna kring vandalism, säkerhet och trygghet är komplicerade. En mängd faktorer påverkar människornas beteenden i den urbana miljön. Likaså kan vandalism ha många orsaker och handlingen utlösas av många skäl. Aggressioner, leda, besvikelser och drogpåverkan är några skäl som brukar nämnas i massmedia. Ett annat skäl för skadegörelse är det kriminella, där man - för att kunna genomföra någon form av brottslig handling - vill förhindra uppsikten över ett område, eller skapa osäkerhet och rädsla och på så sätt hålla människor undan. Även störande eller dålig belysning med fel ljusfärg kan vara skäl till vandalism.

Analys

Projektets syfte

Projektet syftar till att undersöka möjligheten att kartlägga och förhindra orsakerna till vandalisering.

Varje år avsätts 2-3% av belysningsbudgeten till att åtgärda förstörda lampor, stolpar och armaturer.

Kan man minska denna extra kostnad? Går det, med andra ord, att klarlägga och förhindra orsakerna till vandaliseringen? Detta projekt syftar till att undersöka denna möjlighet.

Projektets förväntade resultat

Resultaten av en sådan undersökning kan användas till att planera och utforma anläggningar så att de bättre motstår förstörelse och vandalism, samt tar en mindre del av underhållskostnaderna i anspråk än vad de gör idag. Detta skulle innebära större trygghet för människorna i den offentliga miljön och kostnadsbesparingar för samhället.

Projektet kan ge bidragande underlag för hur samhället (skola, polis etc.) ska handskas med den informativa och preventiva delen när det gäller vandalism.

Projekts organisation

Utredning och förstudie genomförs med upphandlad konsult i socialantropologi.

Stockholms Gat- och fastighetskontor deltar som anläggningsägare.

Projektledare är belysningsingenjör på drift och underhållsbyrån Region Ytterstad.

Projektets tillvägagångssätt

1. Undersökningsfas

Första fasen av projektet utgörs av kvantitativa och kvalitativa undersökningar av områden i Stockholm. Dessa jämförs sedan med studier om vandalism som har gjorts i Sverige och utomlands.

Den undersökande fasen beräknas pågå under hösten 2001.

Presentation av arbetshypotes kan ske vinter 2002.

2. Provfase

Nästa fas är att prova arbetshypotesen på verkliga belysningsanläggningar. Den fasen beräknas pågå under en tvåårsperiod. Proven skall kontinuerligt följas upp och analyseras.

Erfarenheterna skall resultera i en ny planeringsstandard för att ge mindre möjlighet till skadegörelse med minskat underhåll och säkrare belysningsförhållanden till följd.

3. Utvärdering/publiceringsfas

Sista fasen är att utvärdera och revidera arbetshypotesen till en färdig planeringsrutin som kan användas i framtida anläggningar. Resultatet ska göras tillgängligt för alla intresserade genom publicering eller seminarier.

S

Konsekvenser

Projektets ekonomiska konsekvenser

Kostnaden för undersökningsfasen beräknas bli 250 000 kr. Projektet finansieras inom ramen för budget.

Prov- och utvärderingsfasens kostnad är svårare att beräkna.

Arbetshypotesen kommer inte att provas på separat projekt utan inarbetas i den normala verksamheten samt finansieras inom ramen för ordinarie budget.

Kostnader för seminarier och publicering blir beroende av resultatets storlek och komplexitet.

Kan projektet leda till minskad vandalisering finns stora möjligheter till framtida kostnadsbesparingar.

Projektets miljöpåverkan

Vandalisering ger en onormalt stor omsättning på materiel vilket belastar stadens resurshushållning. En minskning av vandaliseringen leder till minskad miljöbelastning från verksamheten.

Kontorets förslag

Gatu- och fastighetskontoret föreslår att nämnden godkänner projektet för genomförande.

SLUT